

*До разової спеціалізованої
вченої ради ID 14118
Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України*

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертацію Циплицького Дмитра Олеговича
на тему: «Організація і тактика проведення слідчих (розшукових)
та процесуальних дій за участю захисника», подану на здобуття
ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»**

Вивчення рукопису дисертації Д. О. Циплицького та ознайомлення з його науковими публікаціями дає підстави для попереднього висновку, що здобувач виконав роботу на належному науковому й методологічному рівнях та досяг поставлених завдань. Цей висновок підтверджується сумою основних критеріїв, за якими оцінюються такі наукові роботи.

Актуальність та своєчасність теми рецензованого дисертаційного дослідження не викладає жодних сумнівів.

Залучення захисника до участі у слідчих (розшукових) і процесуальних діях можна визначити як одну із найважливіших гарантій забезпечення справедливого кримінального судочинства, адже це сприяє дотриманню та захисту основоположних прав підозрюваного, обвинуваченого, унеможливленню їх обмеження або протиправного посягання них, мінімізацію психологічного тиску на особу тощо. Участь захисника гарантує дотримання нормативно закріплених вимог, що висуваються до порядку реалізації слідчих (розшукових) і процесуальних дій, визначених національним і міжнародним законодавством, а також сформованих практикою Європейського суду з прав людини. У подальшому це створює надійний захист від необґрунтованого обвинувачення.

Порядок здійснення кримінального провадження в умовах особливих правових режимів відрізняється певною специфікою. Довготривала дія правового режиму воєнного стану на території України зумовила потребу внесення певних змін і до кримінального процесуального законодавства, які призвели до формування нової слідчо-судової, прокурорської та адвокатської практики.

Слід зазначити, що правові та організаційно-тактичні засади проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій за участю захисника в умовах воєнного стану поки що не були предметом детального

розгляду в теорії вітчизняної юридичної науки, що й обумовлює актуальність обраної Д. О. Циплицьким теми дисертаційного дослідження.

Крім того, обрана проблематика дисертаційного дослідження дотична до Пріоритетних напрямків фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, зокрема у частині фундаментальних і прикладних проблем правового забезпечення боротьби зі злочинністю в Україні (протокол загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21).

Обрана проблематика відповідає й узгоджується із положеннями Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 рр., затвердженої Указом Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021; Стратегії боротьби з організованою злочинністю, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126-р; Стратегії національної безпеки України, введеною в дію Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020.

Тема дисертаційного дослідження сформульована відповідно до Переліку пріоритетних напрямів наукових досліджень в Україні з проблем наук кримінально-правового циклу, затвердженого бюро відділення кримінально-правових наук Національної академії правових наук України (протокол засідання від 30 травня 2019 р. № 03), відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 рр., затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 червня 2020 р. № 454, затверджена Вченою радою Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України (протокол від 18 грудня 2023 р. № 12) та проведена згідно з Планом науково-дослідних робіт наукової установи на 2026 рік (номер державної реєстрації в УкрІНТЕІ – 0126U003588).

З огляду на актуальність цієї проблематики для правозастосовної діяльності, розвитку наук кримінально-правового циклу, вважаємо, що обрана Д. О. Циплицьким тематика потребує свого дослідження, а отже, є нагальною та своєчасною.

Методичні основи дисертаційного дослідження. Автором як мету роботи обрано формування концептуальних теоретичних, правових і організаційно-тактичних засад проведення слідчих (розшукових) і процесуальних дій за участю захисника у кримінальному провадженні. Окреслена мета означила спрямування наукового пошуку в роботі, його завдання (с. 22-23), об'єкт та предмет дослідження (с. 23).

Структура роботи є логічною та сприяє послідовному розкриттю основних питань теми, забезпечує фокус наукової уваги на найбільш значущих з теоретичної та практичної сторони аспектах. Здобувачем правильно здійснено вибір методів наукового пізнання, а також забезпечено їх використання у дослідженні (с. 23-25).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Наукові положення, пропозиції та рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими. Результати дослідження ґрунтуються на аналізі автором наукових праць вітчизняних учених-правників.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні й аналітичні матеріали Офісу Генерального прокурора, Міністерства юстиції України, Національної асоціації адвокатів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, Державної судової адміністрації України, Верховного Суду, Національної поліції України та інших державних органів за 2021-2025 рр.; матеріали Єдиного державного реєстру судових рішень за 2014-2025 рр.; рішення Європейського суду з прав людини щодо забезпечення права на захист, права на справедливий суд, доступу до адвоката та допустимості доказів; матеріали кримінальних проваджень різних категорій; результати анкетування адвокатів, слідчих, дізнавачів, прокурорів, суддів та викладачів закладів вищої освіти. Емпіричні дослідження проведено в усіх регіонах України. Також використано власний практичний досвід здобувача, набутий під час здійснення адвокатської діяльності у кримінальних провадженнях різних категорій.

Висновки до розділів та загальні висновки відповідають сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації характеризуються їх змістом та теоретичним і практичним значенням наукових результатів, отриманих здобувачем під час дослідження, які безумовно є внеском у розвиток юридичної науки.

Проведене дослідження, за характером і змістом вирішуваних питань, є одним із перших в Україні комплексним науковим дослідженням правових, організаційних і тактичних засад участі захисника у слідчих (розшукових) та процесуальних діях на етапі досудового розслідування та у судовому провадженні.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях, зарахованих з теми дисертації, підтверджено достатністю їх відображення у наукових виданнях, зміст і характер яких відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України. До того ж, Д. О. Циплицький має достатній рівень апробації результатів дисертації, про що свідчить кількість виступів із доповідями на засіданнях міжнародних науково-практичних конференцій.

Відсутність порушення академічної доброчесності підтверджено результатами аналізу дисертаційного дослідження Д. О. Циплицького, який чітко окреслив коло власних досліджень, а під час використання в роботі наукових результатів, ідей, думок і матеріалів інших авторів, зробив відповідні посилання. Не вбачаємо також реального або потенційного конфлікту інтересів щодо здобувача, його наукового керівника та інших членів разової ради.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що їх можна використовувати у правотворчій, правозастосовній, науково-дослідній та освітній діяльності.

Зазначене вище є підставою для позитивної оцінки дисертації Д. О. Циплицького як самостійного наукового дослідження з актуальної та важливої для юридичної науки проблеми. Дисертація відображає всі основні положення та висновки проведеного дослідження, є граматично витриманою та логічно структурованою науковою працею.

Разом з тим, загальна позитивна оцінка дисертаційного дослідження не виключає відсутності у ньому дискусійних моментів, наявності положень, які потребують уточнення або додаткового обґрунтування. Основні зауваження зводяться до наступного:

1. У дисертації значну увагу приділено історичному розвитку інституту захисника та етапам його становлення. Разом із тим, окремі із запропонованих автором періодів розвитку інституту захисту потребують додаткового обґрунтування, зокрема щодо критеріїв їх розмежування та визначення саме таких хронологічних меж.

2. Автор обґрунтовано акцентує увагу на ролі практики Європейського суду з прав людини у формуванні сучасних стандартів правозастосовної діяльності в цілому, та діяльності захисника зокрема. Вважаємо, що у роботі доцільно було б більш детально проаналізувати конкретні рішення Європейського суду з прав людини у контексті окремих слідчих (розшукових) дій, наприклад, допиту, обшуку чи слідчого експерименту, що дозволило б посилити прикладний характер сформульованих висновків.

3. У роботі сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України. При цьому окремі з них мають загальний характер і потребують більшої конкретизації у вигляді запропонованих змін до окремих норм Кримінального процесуального кодексу України або формулювання відповідних законодавчих конструкцій. Це дозволило б підвищити рівень практичної реалізації отриманих результатів.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер, спрямовані на подальший розвиток наукових положень дослідження та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, яка є самостійним, завершеним науковим дослідженням, виконаним на високому теоретичному та прикладному рівнях.

Викладене дозволяє зробити висновки про те, що дисертація «Організація і тактика проведення слідчих (розшукових) та процесуальних дій за участю захисника» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними

постановами Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 р. № 341, від 19 травня 2023 р. № 502 та від 03 травня 2024 р. № 507), а також Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (із змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 р. № 759), а її автор – **Ципліцький Дмитро Олегович**, на основі публічного захисту, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

завідувач відділу підвищення
кваліфікації судових експертів
Національного наукового центру
«Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України,
кандидат юридичних наук,
старший дослідник

Вадим ХОША

Особу та підпис Вадима Хоши завідую.

*Завідувач
відділу кадрів*

Євген ПАРАНЕНКО